

RADNA
BILJEŽNICA

Gnalić

blago potonulog broda
iz 16. stoljeća

HRVATSKI POVIJESNI MUZEJ
Zagreb, 2013.

www.hismus.hr

HRVATSKI POVIJESNI MUZEJ

PEDAGOŠKA DJELATNOST
Hrvatskoga povijesnog muzeja

RADNA BILJEŽNICA
uz izložbu

Gnalić

*blago potonulog broda
iz 16. stoljeća*

Radna bilježnica tiskana je uz izložbu „Gnalić - blago potonulog broda iz 16. stoljeća“. Namijenjena je učenicima osnovnih i srednjih škola u čijim se programima nastave povijesti obrađuje razdoblje 16. stoljeća u Hrvatskoj i svijetu - obrtnički i umjetnički dosezi kasno-renesansne Europe, pomorstvo Jadrana, trgovački tokovi prije i nakon Ciparskog rata (1570.- 1573.) te druge teme.

HRVATSKI POVIJESNI MUZEJ
Zagreb, 2014.

Uvod

Izložba *Gnalić – blago potonulog broda iz 16. stoljeća* otvorena 20. lipnja 2013. godine u Hrvatskom povijesnom muzeju na Gornjem gradu u Zagrebu, nastala je u suradnji sa Zavičajnim muzejom Biograd na Moru. Po završetku izložbe 18. svibnja 2014. godine, predmeti s izložbe vraćaju se u Biograd na Moru, gdje će ih, ako se tamo zatekneš, iznova moći razgledati.

Šezdesetih godina 20. stoljeća otkriven je južno od Biograda na Moru, kod stjenovitog otočića Gnalića, potonuli brod s trgovačkim teretom. Dolasku stručnjaka na lokalitet prethodili su posjeti podmorskih pljačkaša. S pustošenjem nalaza nastavilo se i nakon istraživačkih kampanja. Od 2012. godine istraživanja su obnovljena i, kako se planira, potrajat će više godina.

Brodolom se dogodio 1583. godine. Predmeti pronađeni na olupini pripadaju brodskoj opremi (topovi, sidra, užad, pomorski šestar i dr.) i teretu koji se sastojao od gotovih proizvoda (svijećnjaci, tekstil, stakleno posuđe, stakla za prozore i ogledala, naprsci, pribadače, britve, naočale i dr.), poluproizvoda i sirovina (mjedeni lim i žica, pocinčani lim, kositar, olovno bjelilo, cinober i dr.).

Izložba nam omogućava da upoznamo sadržaj broda i trgovačke tokove 16. stoljeća. Raznovrstan teret koji je ukrčan u Veneciji za Carigrad (Istanbul) potječe iz raznih krajeva Europe te s jedne strane prezentira europsku proizvodnju i trgovinu, a s druge potražnju za europskim proizvodima na drugim tržištima.

Predmete na izložbi valja promatrati sa spoznajom da su bili pod morem gotovo 400 godina! Oni zorno dokumentiraju materijalnu kulturu ranog novog vijeka o kojoj crpimo saznanja uglavnom na osnovu pisanih izvora i likovnih dijela starih majstora. Zahvaljujući trudu mnogih ronilaca, podvodnih arheologa, konzervatora i kustosa pred našim se očima nalazi čudesno sačuvan teret potonulog broda.

Izložba je namijenjena svim kategorijama posjetitelja, posebno školskom uzrastu.

Izložbene legende nisu opterećene podacima o broju i količinama nađenog tereta; te se informacije nalaze na posebnim „robnim etiketama“. Nadamo se da smo time uspjeli osloboditi legende obimnog teksta i potaknuti posjetitelja da aktivno, ako je zainteresiran, sazna nešto više o teretu s potonulog broda.

Novo! U svakoj izložbenoj prostoriji označeno je mjesto prilagođeno slijepim i slabovidnim osobama. Osim audio zapisa, priređeni su taktilni modeli predmeta s tekstom na brajici - pismu za slijepe i slabovidne osobe.

Na izložbi ćeš, promatrajući i istražujući izložene predmete te služeći se izložbenim tekstovima i radnom bilježnicom, moći saznati pojedinosti o svakodnevnom životu u kasnom 16. stoljeću. A sada te pozivamo da se „otisneš na plovidbu“ po izložbi ...

Potonuli brod i njegova oprema

1. Nadopuni. Gnalić je otočić u Jadranskom moru. Nalazi se između otoka _____ i _____. Kod njega se u kasnu jesen ____ godine dogodio brodolom. Potonuli brod je bio dužine oko ____ metara i velike nosivosti od oko ____ tona. Brodska olupina danas leži na dubini od ____ do ____ metara.

2. Uzrok brodoloma još uvijek je nepoznat. Što misliš zašto se brodolom dogodio? Navedi barem dva moguća uzroka.

- a) _____
b) _____

3. Koje vrste je bio potonuli brod pronađen kod otočića Gnalića? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

- a) ratni
b) trgovački
c) turistički

U nakani da predstavimo približno izgled potonulog broda odlučili smo se za prikaz dubrovačkog galijuna iz 16. stoljeća, uz napomenu da se radi isključivo o pretpostavljenoj slicnosti.

4. Na karti istočnog Sredozemlja zaokruži grad iz kojeg je brod započeo plovidbu i grad prema kojem je plovio, a zatim povuci liniju koja bi označavala put plovbe broda. Prije povlačenja te linije pročitaj izreku:

*„Hvali more
drž' se kraja”*

Ako ne znaš njeno značenje, zamoli vodiča po izložbi da ti ju objasni. Taj podatak će ti pomoći da što vjernije obilježiš, nikad dovršeni, put plovbe potonulog broda.

5. Kako se zvao vlasnik broda i u kojem gradu je živio?

6. Nadopuni. Još uvijek ne znamo pravo ime broda, ali ga znamo po imenu _____, kako ga zovemo zbog imena obitelji u čijem je vlasništvu bio i njegove veličine.

7. Za koje članove posade znamo da su preživjeli brodolom kod Gnalića 1583. godine?

_____ i _____

8. Zašto je gnalički nalaz važan? Navedi barem dva razloga.

1. _____
2. _____

POČETAK PODVODNE ARHEOLOGIJE U HRVATSKOJ

Istraživačke kampanje kod Gnalića su počele 1967. godine, a odjeci koje su imale u javnosti pomažu u formiranju podvodne arheologije kao nove grane arheološke znanosti u Hrvatskoj. Kampanje su se odvijale u šest navrata: od 1967. do 1973. i nakon dulje stanke 1996. godine. Međunarodni projekt „*Brodolom kod Gnalića – ogledalo renesansne Europe*“ čiji su voditelji dr. sc. Irena Radić Rossi i dr. sc. Filipe Vieira de Castro počinje 2011. godine. Video materijal snimljen podvodnom kamerom 2012. i 2013. nastao u sklopu ovog projekta daje uvid u suvremeni način rada podvodnih arheologa i pokazuje nam koliko je podvodna arheologija odmakla od svojih početaka.

9. Nadopuni. Brod je pronađen ____ godine, što znači da je pod morem bio ____ godine.
10. Ispod fotografija napiši godinu kada je provedeno prikazano podvodno arheološko istraživanje kod otočića Gnalića.

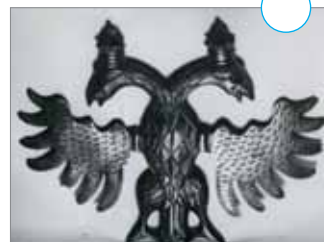
OTUĐIVANJE HRVATSKE KULTURNE BAŠTINE

Novinski članci iz 60-ih i 70-ih godina 20. st. te fotografije predmeta ilegalno odnesenih u Belgiju govore nam o pljačkanju i devastaciji nalazišta. Od brodske opreme odneseni su: top (par najmanjem topu), sidro (?), zvono i brodsko vitlo. Nadalje, otuđeni su brojni dijelovi svijećnjaka (4 lusteri), neki dijelovi za stropni svijećnjak, primjerice lik tzv. „divljeg čovjeka“ i unikatni krak zidnog svijećnjaka koji nisu zastupljeni u Zbirci Biogradskog muzeja. Čak je odnesena i brodska greda koja je ugrađena na strop jednog stana u Belgiji! Važno je upozoriti da se devastacije podvodnih arheoloških nalazišta stalno događaju, da je neophodna edukacija lokalnog stanovništva, da se vrijednost nalaza ne mjeri samo u materijalnom smislu (stvaranjem kućnih i osobnih kolekcija) već i kao potencijal za razvoj kulturnog turizma.

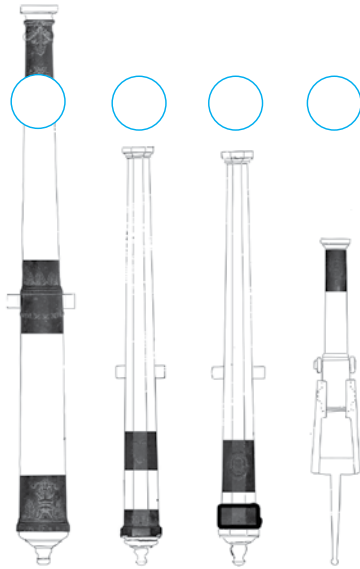
11. Pronađi na izložbi pano s popisom i fotografijama otuđenih predmeta s podvodnog arheološkog nalazišta kod Gnalića i odgovori: U koju zemlju su odneseni otuđeni predmeti? Koliko je predmeta otuđeno i odneseno?

12. Fotografije prikazuju tri predmeta (elementa s renesansnog stropnog svijećnjaka) otuđena s gnalićkog nalazišta. Pridruži im odgovarajući naziv.

- a) divlji čovjek
b) dvoglavi orao
c) lavlja glava

13. Brod je bio naoružan topovima za borbu protiv gusara, kao i većina trgovačkih brodova onoga vremena. Koliko je topova pronađeno?

14. Na izložbi dobro prouči crteže topova u prirodnoj veličini. Označi X-om top na kojem se nalazi godina njegove izrade i napiši ju.

15. Od kojeg je materijala izrađena izložena cijev topa, a od kojeg topovske kugle?

16. Na gnaličkom lokalitetu pronađena su dva sidra. Veće sidro je predstavljeno na izložbi pomoću naljepnice na podu unutar prve izložbene cjeline. Kolika je njegova duljina i širina?

17. Od brodske opreme su, uz topove i sidra, pronađeni i brojni drugi predmeti. Prikazanim predmetima pridruži odgovarajući naziv.

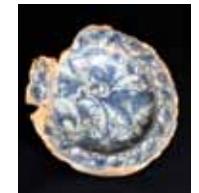
- a) provodnici za koloturnike
- b) pomorski šestar
- c) kotao za smolu

18. Od kuhinjskog inventara pronađeno je raznovrsno posuđe. Uz svaki predmet napiši naziv predmeta i materijal od kojeg je izrađen.

19. Pronađeno je relativno malo keramičkih predmeta koji su najvjerojatnije proizvedeni u Veneciji. Pronađi prikazane keramičke posude i napiši barem dva ukrasna motiva koji se na njima pojavljuju.

Posebno je zanimljivo pokretno orijentalno kuhalo ili peć „mangal“ s urezanim kaligrafskim natpisom na turskom - TUGROM, a predstavlja potpis sultana Osmanog carstva koji nalazimo na službenim dokumentima, na njegovom pečatu i novcu iskovanom za njegove vladavine. Svaki sultan je imao vlastitu tugru.

Sirovine, poluproizvodi i ambalaža

Sada, kada smo upoznali brod i njegovu opremu, nastavljamo „plovību” po izložbi s pričom o brodskom teretu, tj. predmetima koje je brod prevezio, a bili su namijenjeni za prodaju.

20. Navedi barem dva mjesta podrijetla sirovina i poluproizvoda s gnaličkog lokaliteta.

_____, _____

21. Nadopuni. Velike količine vrijednih sirovina i poluproizvoda koje su nađene na brodskoj olupini bile su namijenjene za _____. Transportirane su u bačvicama i sanducima koji su napravljeni od _____, a na njima su utisnuti znakovi _____.

22. Mjed visoke kvalitete na gnaličkom lokalitetu nađena je u raznim oblicima, a tvoj zadatak je pridružiti im odgovarajući naziv.

- a) šipke
- b) svitci lima
- c) žica
- d) smotci lima

UTJECAJ ARHEOLOŠKIH NALAZA NA MORSKI OKOLIŠ

U sklopu međunarodnog projekta „Brodolom kod Gnalića – ogledalo renesansne Europe”, za stručnjake se posebno zanimljivim pokazalo proučavanje ekološkog učinka teških metala koji su u velikim količinama i danas prisutni u površinskom sloju nalazišta. Koliko je za sada poznato, u brodskom su teretu bili zastupljeni mjedeni lim i žica, pokositreni čelični lim, živa, kositar, živin sulfid (cinober), olovni karbonat (ceruzit), olovni oksid (minij) i sumpor u prahu. Za pretpostaviti je da su u vrijeme udesa, i kasnije, uzrokovali lokalnu ‘ekološku katastrofu’, a i danas utječu na živi svijet gnaličkog podmorja.

23. Uz fotografije napiši naziv sirovine ili poluproizvoda i njegovu namjenu.

24. Na šipkama kositra nađen je pečat, a životinja prikazana na njemu je lav. Znaš li kojeg sveca simbolizira lav i na grbu kojeg grada se nalazi?

U Veneciji se kositar nije dobivao, mogao se samo pretopiti, a pečat je služio za potvrdu kvalitete robe. Čistoća kositra odgovara tadašnjim najvišim standardima kvalitete. Prikaz lava koji se nalazi na ovom pečatu naziva se „in moleca” (nalik raku), a naziv je dobio zbog ovako prikazanih krila koja nalikuju klijestima raka.

Mjedeni svijećnjaci

Svojim podrijetlom svijećnjaci se izdvajaju od ostale nađene trgovačke robe. Radi se o elegantnim i funkcionalnim svijećnjacima koji su se iz praktičnih razloga transportirali u dijelovima.

25. Nađene su dvije vrste mjedenih svijećnjaka: zidni i stropni. Zidni svijećnjaci se sastoje od _____, a stropni od _____ dijelova. Transportirani su u dijelovima u sanducima i drvenim bačvama, a bili su zaštićeni _____, _____ i _____.

26. Mjedeni svijećnjaci su vjerojatno proizvedeni na sjeveru Europe. Gdje su se, osim u Lübecku, proizvodili renesansni svijećnjaci?

Kovinotokar iz knjige *Eygentliche Beschreibung Aller Stände auff Erden* 1568., ilustrirao Jost Amman

27. Mjedeni svijećnjaci su ukrašeni raznovrsnim motivima. Prouči predmete na izložbi i fotografije detalja te navedi koji su životinjski, biljni i mitološki motivi prikazani i nalaze li se na zidnom ili stropnom svijećnjaku:

.....
.....

28. Navedi naziv elementa koji se nalazi na stropnim i zidnim svijećnjacima, a u koji se stavljala svijeća: _____.

29. Pronađi, a zatim dobro prouči, stropni svijećnjak koji je rekonstruiran od pronađenih dijelova s gnaličkog nalazišta i odgovori: Kako se zove takav tip stropnog svijećnjaka?

Pri vrhu stropnog svijećnjaka nalazi se dekorativni element s prikazom dvoglavog okrunjenog orla. Smatra se da je dvoglavi orao preuzet s habsburškog grba i da je njegovom prihvaćanju pridonijela popularnost cara Karla V. (1519. – 1556.) u flamanskim zemljama.

Upotrebni i ukrasni predmeti

30. Nadopuni. U drvenim kutijicama nađene su uredno složene naočale; sastoje se od dvije okrugle leće povezane okvirom od kože (njem. _____). Radi se o vrlo važnome otkriću jer ono po količini _____ broj poznatih primjeraka u svijetu.

Na portretu Tome Nigrisa iz 1527. godine nalazi se prikaz naočala ovog tipa. Humanist Toma Nigris bio je skradinski (1520.), a potom trogirski biskup (1524.). Svoju političko-diplomatsku aktivnost usmjerio je na organiziranje obrane od osmanlijskih prodora.

Reprodukcija slike *Toma Nigris*, Lorenzo Lotto, 1527., Franjevački samostan na Poljuđu, Split

31. Nadopuni. Škare pronađene na gnaličkom nalazištu nisu izgledale poput današnjih, a ni funkcija im nije bila ista. Radi se o specifičnoj vrsti škara koje na gornjem dijelu imaju _____ za skupljanje gorućeg _____, koji u to vrijeme nije bio izrađen od _____ pa se morao redovito podrezivati.

32. Mjedeni praporci (zvončiči) nađeni su u nekoliko veličina, a bili su transportirani u ovalnim drvenim kutijama. Prouči gnaličke ovalne kutije s praporcima na izložbi i ove na prikazu desno, te ih potraži na fotouvećanju drvoreza s prizorom majstorske radionice praporaca.

33. Podsjetimo se da je 16. stoljeće vrijeme dvorova, kraljeva i patricija, a lov i zabava njihova svakodnevnica, što danas gledamo na likovnim djelima toga vremena i u filmovima. Prouči prikaze i napiši za što su se sve koristili praporci. Iznenadit ćeš se koliko su bili zastupljeni u tadašnjem svakodnevnom životu.

.....

34. Osim dosad navedenih, gnaličko nalazište nam otkriva još mnogo raznovrsnih sitnih predmeta za svakodnevnu upotrebu. Pridruži im odgovarajući naziv.

- a) ključ
 b) naprsci
 c) pribadače

Pronađeno je oko 9 kg staklenih perlica različitih veličina, boja i oblika rasutih po cijelom gnaličkom lokalitetu. Osim što su se koristile za izradu nakita, služile su i za izradu krunica. Proizvedene su na otoku Murano u venecijanskoj laguni.

Predmeti od stakla

Osim rijetkih primjeraka, staklene posude nisu nađene cjelovite, što nas ne treba čuditi s obzirom na krhkost materijala i njegovu izloženost stoljetnim neprilikama na morskome dnu. Osim na brodskoj olupini, nađeno je mnogo čaša 100-tinjak metara podalje od nje („polje rasutog stakla“). Kako je dio staklenog tereta bio transportiran u košarama od pruča, moguće je da su košare namjerno bačene s broda ili su padale s palube u trenutku havarije te su, nošene vjetrom, potonule dalje od broda.

35. Nadopuni. Staklo je činilo vrlo važan dio brodskog tereta. Ne računajući perle, procjenjuje se da je izronjeno više od _____ staklenih predmeta, a povezuju se s radionicama na otoku Murano i drugim manufakturama na širem području _____.

Proizvodnja stakla iz djela Georgiusa Agricole *De re metallica libri XII*, 1556.

36. Nadopuni. Pronađeno je nekoliko stotina pravokutnih i okruglih ogledala, a na njima su nađeni tragovi _____.

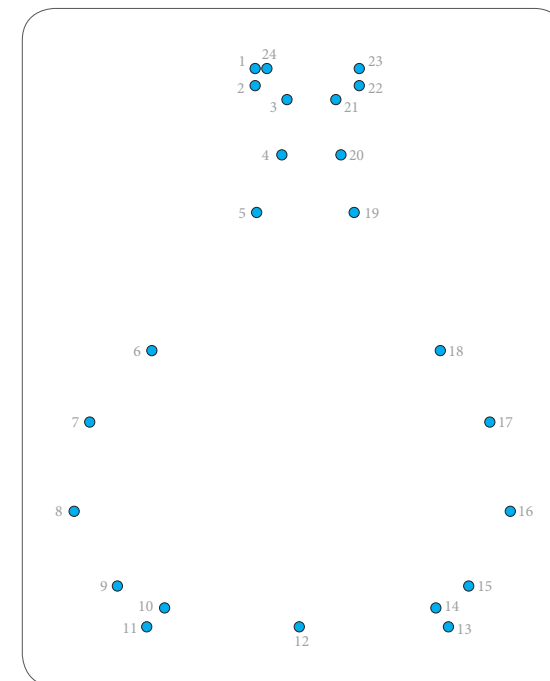
37. Izložena su tri cjelovita primjerka staklenih posuda. Potraži ih pomoću ovih fotografija, a zatim ispod svake navedi naziv i podrijetlo predmeta.

38. Tvoj sljedeći zadatak je povezati brojeve od 1 do 24 odgovarajućim redoslijedom da bi dobio/la predmet koji se nalazi u ovoj izložbenoj cjelini, a zatim ga trebaš pronaći. Pri tome imaj u vidu činjenicu da predmet nije cjelovit. Zatim, pronađi naziv predmeta i podatak o njegovoj funkciji te ih napiši.

39. Pronađi na izložbi ove predmete i crteže koji ih prikazuju onakvima kakvi bi bili da su cjeloviti, a zatim napiši njihove nazive i namjenu.

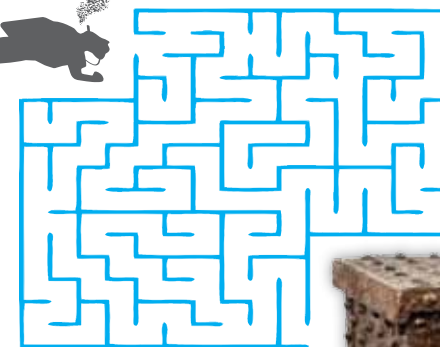

.....

40. Okrugla prozorska stakla (mlet. _____) nađena su u tri veličine i u velikom broju. Iz novijih arhivskih istraživanja doznaje se da su bila naručena od sultana _____ za obnovu njegovog _____ koji je stradao u požaru. Narudžba je iznosila _____ okruglih prozorskih stakala!

Okovana škrinja i njen sadržaj

41. „Zaroni” i u morskim dubinama pronadi put do gnaličke škrinje, a zatim kroz zadatke koji slijede otkrij blago skriveno u njoj.

ŠTO SE KRIJE U GNALIČKOJ ŠKRINJI?

Najzagonetniji predmet izvađen s potonulog broda bila je željezom okovana škrinja. Vijesti o blagu u njoj širile su se i punile novinske stupce. Nakon otvaranja škrinje u Narodnom muzeju u Zadru 1967. godine mnogi su ostali razočarani. U njoj nije bilo ni zlata ni dragog kamenja, međutim nađene su takve rijetkosti koje vrijednost gnaličkom nalazu podižu na svjetsku razinu!

Prema najnovijim spoznajama *Cagliana grossa* prevozila je i drago kamenje! Neposredno nakon brodoloma 1584. grčki je spužvar i koraljar Manoli, zvan „Fregata“, izronio kovčežić i škrinjicu s biserima, dijamantima i smaragdima.

42. Označi X-om fotografiju koja prikazuje predmete koji su se nalazili u škrinji, a potom napiši koji su to predmeti?

.....

43. Nadopuni. U škrinji su bile _____ lanene košulje i _____ crnih vunenih kapa. Ovakve kape (beretke) nalazimo na slikama iz 16. stoljeća. Nosili su ih pripadnici različitih društvenih slojeva, a bogatiji su ih katkad ukrašavali _____ ili _____.

Reprodukcija slike *Arhitekt*, Lorenzo Lotto, oko 1535., Gemäldegalerie - Staatliche Museen, Berlin (desno)

44. Dobro prouči ova dva crteža. Jedan od crteža predstavlja šaru koja se nalazi na izloženom svilenom damastu, dok je drugi izmijenjen u 5 pojedinosti. Pronađi razlike i označi ih na jednom od crteža. Zatim dobro prouči izloženi svileni damast i utvrdi koji ga od ova dva crteža predstavlja, te ga označi **X**-om.

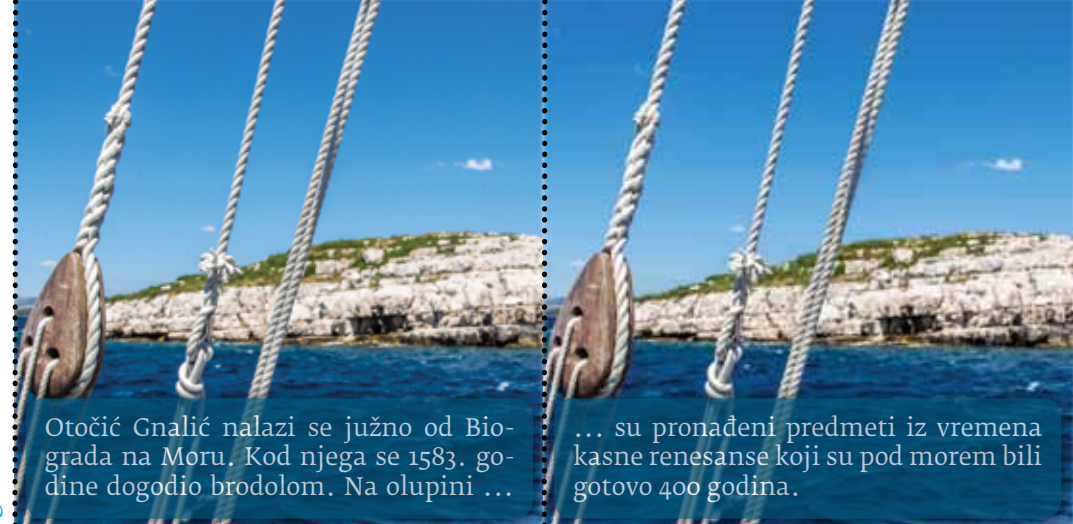
45. Nadopuni. Ovdje je izložen samo jedan dio svilenog damasta, a ukupna dužina nađene bale je _____ metra. Damast je danas zlatno-žute boje, dok je prije 400 godina, u 16. stoljeću bio _____ boje.

Iako je još uvijek neutvrđenog podrijetla, ovaj svileni damast je od neprocjenjive vrijednosti jer je jedini stari neiskrojen tekstil sačuvan do danas!

Došli smo do kraja, ali s gnaličkim predmetima se možeš družiti i dalje igrajući *Memory* s karticama koje slijede (str. 21-30), kao i na mrežnoj stranici Hrvatskog povijesnog muzeja (www.hismus.hr).

Zaigrajte **MEMORY!!** Zaronite i otkrijte blago u morskim dubinama. **SRETNIO!**

Otočić Gnalić nalazi se južno od Biograda na Moru. Kod njega se 1583. godine dogodio brodolom. Na olupini ...

... su pronađeni predmeti iz vremena kasne renesanse koji su pod morem bili gotovo 400 godina.

Na potonulom brodu pronađeno je malo keramičkih predmeta koji su vjerojatno bili proizvedeni u ...

... Veneciji. Gravirana i oslikana zdjelica s prikazom zečića primjer je lukusuznije keramike.

Dio drvene bačvice poligonalnog dna u kojoj se transportirao sumpor. U drvenim bačvicama i sanducima ...

... transportirane su i ostale vrijedne sirovine i poluproizvodi nađeni na brodskoj olupini.

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Zaigrajte **MEMORY!!!** Zaronite i otkrijte blago u morskim dubinama. **SRETN0!**

Ovaj tip stropnog svijećnjaka s krakovima rekonstruiran je od pronađenih dijelova. Po tipu je ...

... renesansni svijećnjak nazvan Lübecker Krone („libečka kruna“). Sastoji se od 49 komponenti.

Naprsci različitih veličina nađeni su rasuti, spremljeni jedan u drugi i slijepljeni uz ...

... ostale predmete. Ni po čemu se ne razlikuju od naprstaka koji se proizvode i danas.

Poklopac i grlo staklenog vrča. Zbog velikih dimenzija pretpostavlja se da je korišten za konzumaciju ...

... piva. Proizveden je u radionicama na otoku Murano. Ukrašen je graviranjem dijamantnom iglom.

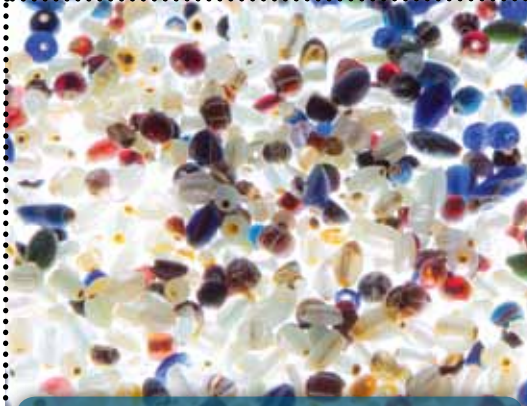
Zaigrajte **MEMORY!!!** Zaronite i otkrijte blago u morskim dubinama. **SRETNIO!**

Najzagonetniji predmet izvađen s potonulog broda je okovana škrinja. U njoj nije bilo zlata i ...

... dragog kamenja, već vrlo vrijedan svileni damast, muške košulje i kape te drvena kutija s vagom i utezima.

Izvađeno je ukupno oko 9 kg staklenih venecijanskih perli, dijelom su neočišćene. Nađene su razasute u ...

... mulju, u cijevima topova i u bakrenim posudama. Osim ukrasne funkcije, služile su i za izradu krunica.

Svileni damast dužine 54 m i širine 62 cm nađen je u okovanoj škrinji. Nije utvrđeno njegovo ...

... podrijetlo, ali je od neprocjenjive vrijednosti jer je jedini stari neiskrojen tekstil do danas sačuvan!

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Zaigrajte **MEMORY!!!** Zaronite i otkrijte blago u morskim dubinama. **SRETNIO!**

Nađeni su svitci mjedenog lima (legura bakra i cinka) visoke kvalitete. Proizvodnja mjedi bila je ...

... naročito poznata u Saksoniji (Njemačka). Zbog otpornosti na koroziju, primjena mjedi bila je velika.

U drvenim kutijicama nađene su naočale. Sastoje se od dvije okrugle leće povezane okvirom od ...

... kože (njem. *Lederbrille*). To je važno otkriće jer po količini utrošućuje broj uopće poznatih primjeraka.

Živin sulfid (cinobar) nađen je u obliku velikih zvonolikih predmeta. Zbog dobrog svojstva ...

... prekrivanja, pigment crvene boje bio je veoma cijenjen i skup. Potječe vjerojatno iz Idrije (Slovenija).

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Gagliana
grossa

Zaigrajte **MEMORY!!!** Zaronite i otkrijte blago u morskim dubinama. **SRETNIO!**

Ovo su vjerojatno stakleni spremnici za tekućinu, ali postoji mogućnost da su od njih izrađivani ...

... pješčani satovi koji su se prvi put pojavili u ranom 13. st. u Italiji i koristili se sve do 18. st.

Velike količine olovnog karbonata (ceruzita ili olovnog bjelila) nađene su u obliku čunjića. Koristio se u ...

... proizvodnji boja, za glaziranje keramike i dr. Nađena je jedna cjelovita bačva u kojoj se nalazilo 33 kg čunjića.

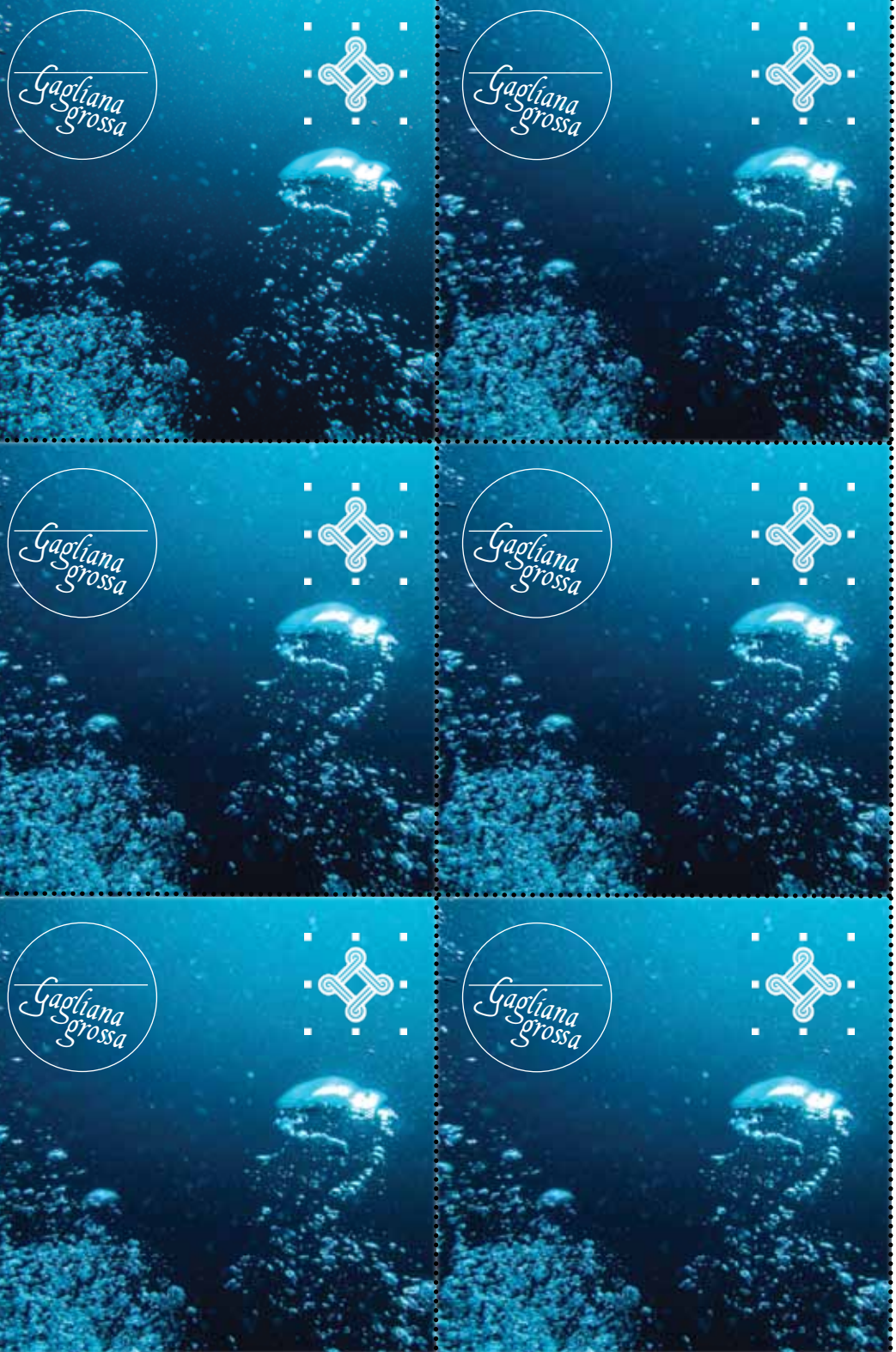

Bočica sa spljoštenim otvorom i kružnim udubljenjem na plaštu izrađena je od obojenog ...

... neprozirnog stakla. Moguće je da je proizvedena na Istoku ili da je nastala u zapadnoj Europi za istočno tržište.

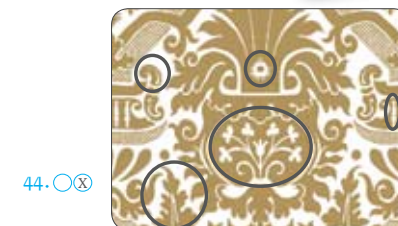
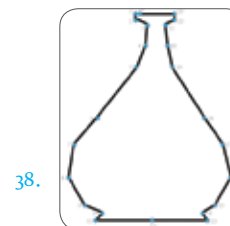
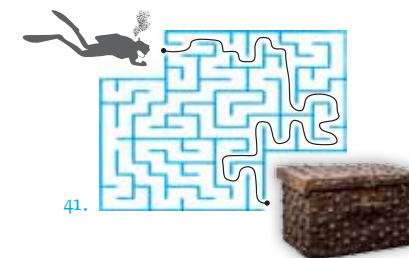

Bilješke:

Rješenja:

1. Pašmana, Vrgade, 1583., 30, 630, 25, 30; 2. požar, nevrjeme; 3. b); 5. Odoardo da Gagliano, Carigrad; 6. Gagliana grossa; 7. kapetan Alvise Finardi i brodski bilježnik Šimun Fazanić; 8. 1. nijedno nalazište nije tako bogato, 2. dobro očuvana drvena konstrukcija broda...; 9. 1967., 384; 10. 1967., 2012., 1996., 1972., 1968., 2012.; 11. Belgiju, 245; 12. b), c), a); 13. 8; 14. ☒○○○; 15. bronca, kamen; 16. duljina: 4, 85 m, širina: 2, 77 m; 17. b), a), c); 18. peka - bakar, žlice - bronca, mangal - bakar, pitos - keramika; 19. zec, lišće...; 20. Saksonija, Ildrija...; 21. prodaju, drveta, trgovaca; 22. b), d), c), a); 23. živa - liječenje sifilisa..., cinober - bojanje, kositar - izrada ogledala..., olovni karbonat - proizvodnja cementa...; 24. Sv. Marko, Venecija; 25. 5, 49, slamom, papirom, piljevinom...; 26. Aachen, Nürnberg; 27. ribe - stropni, sirena - stropni, delfin - zidni, cvijet - stropni; 28. čaška; 29. libečka kruna; 30. Lederbrille, utrostručuje; 31. kutijicu, fitilja, pamuka; 33. kapa dvorske lude, konjske uzde, pojas, igračka; 34. c), b), a); 35. 5500, Venecije; 36. žive; 37. Polukružna gravirana zdjela s podnožjem - Murano, Jednostavna zvonolika čaša na niskom šupljem podnožju - Murano, Ovalna bočica s intarziranim dekoracijom - istočno podrijetlo; 39. Bočica / raspršivač - za parfeme, Bočica s drškom - za ulje, ocat, vino i vodu, Vrč - za pivo; 40. rui, Murata III., harema, 5000; 42. ○☒○, drvena kutija, precizna vaga, dva kompleta utega; 43. 3, 8, medaljonom, perom; 45. 54, purpurne

NAKLADNIK

Hrvatski povijesni muzej

ZA NAKLADNIKA

Ankica Pandžić

AUTORICE

Ana Filep
Ela Jurdana
Jelena Hotko

GRAFIČKO I LIKOVNO OBLIKOVANJE

Ana Filep

LEKTURA I KOREKTURA

Maja Mladinov

FOTOGRAFIJE

Ivana Asić
Ante Brkan
Marino Brzac
Jerko Domančić
Božidar Gjukić
Sebastian Govorčin
Robert Mosković

Dubrovački muzeji Dubrovnik
Galerija umjetnina Narodnog muzeja Zadar
Ministarstvo kulture RH, Konzervatorski odjel u Zadru
Zavičajni muzej Biograd na Moru

TISAK

Denona d.o.o.

NAKLADA

500

Copyright © Hrvatski povijesni muzej 2014.
Sva prava pridržana.

ISBN 978-953-6046-50-8

RADNA BILJEŽNICA FINANCIRANA JE SREDSTVIMA MINISTARSTVA KULTURE REPUBLIKE HRVATSKE I GRADSKOGA UREDA ZA OBRAZOVANJE, KULTURU I ŠPORT GRADA ZAGREBA